



Sammanfattning av medborgardialog på Mötesplats Prästgatan 58, den 15 oktober 2021

1. Bakgrund

Östersunds kommun vill vara en kommun där både äldre och personer med funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att leva aktiva och självständiga liv med ökad delaktighet i samhällsfrågor.

Kommunen genomför under år 2020–2022 därför ett projekt i syfte att göra kommunen mer åldrandevänlig för dessa målgrupper – ”Projekt åldrandevänlig kommun” (Age-friendly cities and communities).

Inom ramen för projektet görs olika undersökningar för att få ökad kunskap om hur både äldre och personer med funktionsnedsättningar upplever att det är att leva i Östersund i nuläget.

En form av undersökning som genomförts under hösten 2021 är medborgardialoger riktade till medborgare över 65 år i några utvalda områden i Östersund.

Syftet med dessa dialoger har varit att få kompletterande kunskap och inspel från målgruppen, innan kommunens politiker våren 2022 ska fatta beslut om vilka områden som är mest angelägna att försöka förbättra de kommande åren.

I detta dokument redovisas resultatet av den medborgardialog som anordnades på Mötesplats Prästgatan 58 i oktober 2021.

2. Genomförande av medborgardialog

Medborgardialogen genomfördes den 15 oktober 2021 på Mötesplats Prästgatan 58 i centrala Östersund.

Inför medborgardialogen skickades det ut ett särskilt inbjudningsbrev till medborgare över 65 år som bor i centrala stan i Östersund. I inbjudan framgick även vilka frågeområden som skulle diskuteras vid dialogen.

Totalt anmälde sig 31 medborgare och 6 politiker till dialogen. Några medborgare och politiker lämnade återbud inför dialogen, så i slutändan deltog 26 medborgare (varav 18 kvinnor och 8 män) samt 6 politiker.

Utöver medborgare och politiker medverkade även 11 tjänstemän från kommunen vid dialogen som samtalsledare och sekreterare.

Dialogen genomfördes i form av ”runda-bords-samtal”, där medborgare och politiker fördelades ut vid 6 olika bord.

De frågeområden som diskuterades vid dialogen var följande:

- Utemiljöer
- Transporter (med fokus på busstrafik)
- Bostäder
- Social gemenskap och delaktighet
- Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande
- Samhällsstöd och service (vilket omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Kopplat till varje frågeområde ställdes frågor om vad som behöver förbättras och om deltagarna hade eventuella förslag till lösningar kopplat till identifierade förbättringsområden.

3. Resultat

Under detta avsnitt redovisas resultatet från medborgardialogen kopplat till respektive frågeområde. Varje delavsnitt inleds med en allmän beskrivning av medborgarnas upplevelse av det området. Deltagarnas enskilda svar redovisas därefter i olika underkategorier. Några medborgare som inte kunde medverka vid dialogen har lämnat sina synpunkter och förslag via e-post eller per telefon, vilket också har lagts till i sammanställningen.

3.1 Utemiljöer

Hur kan kommunen skapa en bättre utemiljö för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Flera av deltagarna vid dialogen tycker att Östersund är en fin stad och lyfter fram hur trevligt man tycker att det är i exempelvis Badhusparken och längs Hälsans stig.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till utemiljöer är fler sittplatser/bänkar, att förbättra sandning/snöröjning, se över belysning och buskage (ur trygghetssynpunkt), säkerställa att grönområden i centrala stan bevaras och vidareutvecklas samt att förbättra tillgängligheten. Några deltagare tycker även att Stortorget är en tråkig plats som behöver utvecklas.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kring utemiljöer.

Fler sittplatser/bänkar (tillgänglighet)

- Det saknas sittbänkar. Skapa väderskyddade sittplatser där man kan vila.
- Fler sittbänkar efter promenadstråken.
- Det saknas sittplatser i centrala stan. Speciellt på gågatan.
- Det saknas sittbänkar på vintern när man behöver vila på promenaden.
- Bygg enklare viloplatser efter gångstråken. Det kan vara ett räcke som man kan luta sig mot.
- Det är för få parkbänkar, speciellt på vintern.
- Det skulle finnas fler fasta sittplatser/bänkar (så man inte kan flytta dem), så att man kan sitta och vila när man är ute och går. Hör många som säger att de tycker att de är för långt att gå till en viss plats, då det inte finns någonstans att vila på vägen.
- Ett medskick om sittplatser kopplat till affärer i centrum: Tidigare brukade det finnas stolar utställda i affärerna, men det finns inte längre. Har själv ryggsproblem och orkar inte gå så långt. Skulle underlätta om det finns någon stol man kan sitta och vila på som kund. Är i nuläget tvungen att gå och sätta sig i provhytter för att vila.

Förbättra sandning/snöröjning (tillgänglighet och trygghet)

- Snöröjningen och sandning kan bli bättre. Man måste använda broddar eller Icebugs nästan jämt.
- Dålig sandning stör busstrafiken ibland.
- Lägg inte upp strängar vid utfarter när man röjer snö. Det är svårt att komma ut med bil eller annat fordon.
- Snöröjning och sandning kan bli bättre. Det är hög prioritet på det.
- Fasar inför vintern och halkan. Önskar halkfria trottoarer och vägar även om jag också tycker att de som tar hand om vägarna är skickliga. "Har dubbar men har ramlat ofta ändå".
- Skulle vilja att det hålls sandfritt på ena sidan av trottoaren så att man även kan åka spark.

Se över belysning och buskage (trygghet)

- Det är dålig belysning i centrala stan. Belysningen verkar vara till för biltrafiken. Det verkar som att moderna led-lampor har ett sämre sken. Där det lyser är det ett svagare sken.
- Det är för mörkt i vissa delar av stan.
- Det behövs bättre belysning och bättre röjning av buskar och snår.
- Det finns en känsla av otrygghet på vissa ställen i centrala stan där belysning fattas eller är för svag. Det borde röjas bättre i buskage. Kyrkparken är en otrygg plats.
- Det känns otryggt i centrala stan. Kyrkparken är en sådan plats.
- Bättre röjning av buskar och träd som växer in över trottoarer. Det känns osäkert när man måste kliva ut i cykelbana eller på vägen för att komma fram.
- Gång- och cykelvägar måste röjas bättre vad gäller buskar och träd som hänger ned.
- Många äldre vill inte åka ner på stan kvällstid för att det upplevs otryggt. Kanske skulle man kunna ha någon form av nattvandrare som gör att det känns tryggare att gå ut?

Säkerställa att grönområden i centrala stan bevaras och utvecklas

- Bygg inte på grönområden, tänk efter vid förtätning av staden.
- Det är för få grönområden i centrala stan. Det är viktigt att de som finns sparas.
- Tänkt efter noga när förtätning av stan planeras så att inte grönytor försvinner.
- Badhusparken är en fin plats. Speciellt på vårvintern.
- Badhusparken borde gå att utveckla mer så att fler hittar dit. Det är trevligt när det är mycket folk. Då har man något att titta på.
- Badhusparken är en trevlig plats.

- Ordna ytor för friluftaktiviteter och rekreation, t.ex. centralt belägna fiskeplatser.
- Det borde finnas fler platser för rörelse, t.ex. utegym. Det är trevlig när folk samlas.
- Det finns fina utemiljöer t.ex. Hälsans stig.
- Det saknas aktivitetsytor för t.ex. boule i centrum (utomhus). Även ett utegym vore önskvärt.
- Det är viktigt att bevara de grönområden som finns i centrum och att man ordnar olika aktiviteter även tidigt på kvällen som uppmuntrar äldre att ta sig ut.
- Minnesgården borde utvecklas mer. Kör dit sand och gör en riktig badplats.

Förbättra tillgängligheten på allmänna platser/till affärer

- Tillgängligheten till affärerna måste bli bättre. Allt för många är svåra att komma in i med rullator. Trösklar, trappsteg, dörröppnare m.m.
- Jag använder sedan ett antal år tillbaka rullator, vilket medfört en ny syn på tillgänglighet. Vissa butiker tar man sig inte in i eftersom det är trappsteg i vägen. Allmänna utrymmen fungerar bra och jag brukar använda utegymmet vid Jamtli.
- Jag tycker att politiker och tjänstemän ska gå runt med rullator för att se hur det är ur funktionsnedsattas perspektiv.

Utveckla Stortorget

- Stortorget borde göras till en plats där liv och rörelse finns. Det behövs också bättre sittplatser på Stortorget.
- Stortorget kan bli mycket bättre. Fontänen saknas. Det är trevlig att lyssna på vatten i rörelse.
- Stortorget är en misär. Väldigt tråkig plats. Här bör det göras något för att skapa liv.

Övriga synpunkter kopplat till utemiljöer

- Det har försvunnit ett flertal av de vackra blomlådor som förhöjer värdet av utemiljön.
- Det är ibland svårt att avgöra vad som är en trottoar eller inte. Det behövs bättre skyltning.
- Gång- och cykelvägar behöver städas bättre. Det behövs fler papperskorgar.
- Cyklister visar inte hänsyn. Det skapar osäkerhet när man går på kombinerade trottoarer.
- Cyklister visar inte tillräckligt med hänsyn på kombinerade gång- och cykelvägar. Bättre beteende där.

- På vintern blir det ännu trängre på gång- och cykelvägarna när de blir smalare.
- På vissa övergångsställen är det grönt alldeles för kort tid. Man hinner inte över. Ändra på det.
- En av deltagarna är nyinflyttad och är helnöjd med det mesta.
- En annan av deltagarna tycker att vi bor i en fantastisk stad.

3.2 Transporter (busstrafik)

Hur kan busstrafiken förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Deltagarna vid dialogen åker buss i olika hög utsträckning – några åker ofta, några åker ibland och flera säger att de aldrig åker buss. De som inte brukar åka buss använder andra transportmedel såsom att gå, cykla, köra bil, åka färdtjänst eller samåka med anhörig. Orsaker som nämns till varför man inte åker buss är bland annat att man bor centralt och därför inte har så stort behov av buss, att man tycker att det är smidigare/bekvämare att ta bil om man behöver utträta ärenden eller att det inte går busstrafik dit man vill åka.

Några förbättringsområden som lyfts fram kopplat till busstrafiken är att förbättra informationen om busstrafik, att underlätta på- och avstigning på bussarna och att sänka priserna för bussresor.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till både busstrafik, färdtjänst och biltrafik.

Förbättra informationen om busstrafiken (tillgänglighet)

- Är ganska säker på att man behöver förbättra systemet så att man ser när bussarna går. Det handlar om tillgänglighet. Brukar hjälpa många andra som god man och det största problemet kring busstrafiken är informationen.
- Det är krångligt att det inte finns några tidtabeller vid busshållplatser längre. Det är en servicegrej.
- Texten skulle också behöva vara större på busshållplatserna. Det är svårt att läsa.
- Det är viktigt med bra information. Det är svårt när det inte finns tidtabell. Man behöver kunna planera sin resa, om man måste byta.
- Har inte dator och då är det svårt att få information om busstrafiken.
- Om det fanns tidtabell skulle man kanske hellre åka buss. Det är krångligt att ta fram en app. Och det finns ingen information på busshållplatserna.
- Jag skulle vilja att det vid varje busshållplatser står vilka bussar som passerar vid den busshållplatsen. Helst skulle jag även vilja att det fanns busstidtabell. Men åtminstone vilken busslinje som passerar där.
- Saknar den gamla busstidtabellen. Behöver få information om hur bussarna går.
- Saknar busstidtabell. Går visserligen in på min ”padda” och läser, men tycker det är svårt att läsa i tabellerna, det är för liten text. Skulle vilja att det var rullande digital information på fler busshållplatser runt om i kommunen.

- Skulle vilja åka buss, men vet inte hur man gör - varken hur man betalar eller när bussarna går. Jag kan inte hitta information om vad som gäller. Bussturlistorna saknas vid busshållplatserna.
- Jag har bil, men skulle kunna tänka mig att åka mer buss t.ex. på kvällar. Men jag vet inte vilken buss man ska ta och vid busskuren finns ingen information.
- Man behöver förbättra informationen så att man kan planera sin resa, även om man inte klarar att använda digitala tjänster.

Sänka priserna för bussresor

- Vill att det ska vara gratis för personer över 65 år. Varför åker de med barnvagnar gratis men inte de med rullatorer?
- Det borde vara möjligt för äldre att åka gratis under lågtrafik. I Göteborg åker alla gratis under lågtrafik: kl. 10-14 och efter kl.18. Om äldre inte kan få åka gratis, så skulle de kunna ha ett kort runt halsen för att underlätta registreringen och slippa leta efter kortet i samband med att de kliver på.
- Jag ser även den sociala biten av att åka gratis/billigare buss. Har själv knutit nya kontakter på bussen och därefter börjat hälsa på dem. Billig busstrafik gör det möjligt för fler att kunna åka och hälsa på människor.
- Skulle vilja åka mer buss när jag inte kan köra bil längre, men tycker att bussresorna är dyra: 20–30 kronor/tur. Om man inte hinner åka tillbaka inom viss tid får man lösa ny biljett.
- Skulle vilja att Östersund ska bli den första kommunen i landet att erbjuda gratis stadsbusstrafik för alla åldrar med elbussar. Skulle bidra till att vi får bort en del av biltrafiken och därmed att vi får en bättre luft i innerstaden. Om det inte är möjligt med helt gratis trafik, så borde man åtminstone erbjuda det under delar av dagen när det är lågtrafik, för att stimulera fler att åka buss.

Underlätta på- och avstigning för personer med rullatorer

- Tycker att både de med rullatorer och barnvagn ska kunna kliva på bak.
- Tycker att äldre ska kunna kliva på bak i bussen, det minskar fallolyckor och underlättar för chaufförerna.
- Vill att de som har rullator ska få gå på vid mitten och helst åka gratis. Vet att många retar sig på att barn och ungdomar får åka gratis, men inte pensionärer. De unga åker ofta kanske bara 1–2 hållplatser.
- Det svåra är att komma på bussen. När det kommer barnvagnar kan det vara svårt att komma med.
- De med rullator måste gå in fram, tycker att det är dåligt.

Förbättra linjestreckning/turtäthet (tillgänglighet)

- Tycker att det är dålig turtäthet.
- Det är viktigt att det går regelbunden trafik.
- Det är utomordentligt dåligt att det bara går en buss (6:an) förbi Jamtli. Tidigare gick även 8:an förbi den hållplatsen. Även om bussen går ofta så är det många resanden. Många av oss äldre har kanske rullator eller rullstol. Barnfamiljer åker också gärna till Jamtli, många gånger med en barnvagn, ibland en dubbelvagn. Varken äldre eller yngre passagerare bör stå i bussen utan behöver en sittplats. Det är numera elbussar som trafikerar 6:an och de har färre sittplatser än de andra bussarna. Jag uppskattar att vi har elbussar i stan, men antalet sittplatser i dem är ett problem.
- Skulle vilja att det finns en liten ringlinje i centrala stan som går varje timme till bibliotek, sjukhuset, matbutiker. Kan gå långt men orkar inte bära tungt.
- Skulle gärna åka buss om det var en mindre buss som passerar lite närmare där jag bor.
- Skulle vilja att det fanns mindre bussar, med kanske 12 platser, som går i en ringlinje runt i innerstaden och som passerar t.ex. Jamtli och sjukhuset som många äldre besöker. Bussen får gärna ha lite lägre hastighet (20–30 km i timmen) och ha avkopplande/avstressande musik. Man skulle på bussarna även kunna ha skärmar med reklam/information om aktuella aktiviteter i stan, så att resenärerna får kännedom om det.

Kommentar från politiker: Skulle kunna finnas en shuttle-buss som snurrar runt i centrala stan.

Övriga synpunkter/kommentarer kopplat till busstrafik

- Det är viktigt med busskurer - som skydd när man står och väntar på bussen.
- Tillgängligheten/närheten till busshållplats påverkar också om man åker buss.
- Det ska vara enkelt att betala/köpa biljett.
- Tillgängligheten på bussen är ganska bra. Busschauffören kan sänka ner bussarna så att det är lättare att kliva på.
- Det är problem med busstrafiken när det är halt ute: När det är extrema väderomslag så bör det gå ett larm och då bör man gå ut med extra sandning. Ibland blir bussarna stående länge.
- Deltagarna i en grupp frågar om det är bestämt hur det ska bli med Busstorget och var det kommer att placeras? Samtliga vid bordet tycker att den nuvarande placeringen av Busstorget bedöms vara bäst. Om Busstorget skulle placeras vid järnvägsstationen så ser man risk för framtida översvämningsproblem.
- Det är viktigt att synka busstrafiken, så att det är lätt att åka buss i hela regionen.

- Det är viktigt att busstrafiken är anpassad även för dem som kommer med buss från ytterområden.
- Jag har hört att det under vissa tider är svårt att komma på bussarna, men tror att det mer gäller resenärer till/från Brunflo och Ås.
- Jag åker aldrig buss. Jag bor centralt och går till de flesta ställen eller också åker jag bil.
- Jag har sambo som har bil, men har tidigare åkt en del buss. Tycker att det fungerar bra.
- Jag är väldigt beroende av bilen av hälsoskäl. Bor också långt från en busshållplats för att det ska vara ett alternativ. Vill att det ska passera buss vid Jamtli, sjukhus och järnvägsstation.
- Jag åker aldrig buss, har egen bil. Har barn på Rödön och dit går det nästan inga bussar, sommartid när det inte är skola går det ingen alls. Det är också en bekvämlighet att använda bil, men om bensinpriset höjs för mycket så kanske buss blir ett alternativ.
- Vi tycker att det är smidigare att använda bil om man ska åka iväg och handla. Bor centralt och kan i övrigt gå till de ställen.
- Jag tycker att jag får så bra motion på cykel. Cyklar eller går till jobbet. Använder bil vid längre sträckor.
- Orsaken till att jag inte åker buss är att det är nära till allt och att jag har bil. Jag har hiss upp till lägenheten från garaget. Har inget behov av buss just nu. Den dagen jag inte kan köra bil så kommer jag att handla i centrala stan eller få sakerna hemkörda.
- Jag åker aldrig stadsbuss själv. Har inte behov av det - bor i stan och använder bil när jag åker och handlar.
- Jag åker aldrig buss. Bor mitt i stan och har inget behov av buss. Ska jag till lantstället så är det enklare med bil om man ska ha med sig saker.

Synpunkter kopplat till färdtjänst/taxi

- Färdtjänstresor är en krånglig process. Om man är på ett långt möte och missar taxin, så måste man vänta länge tills det kommer nästa taxi. De som behöver färdtjänst har redan en sjukdom. Om man ska lägga krångel kopplat till färdtjänsten på det blir det för mycket.
- Jag har funktionsnedsättning och använder därför färdtjänst istället för buss. Problemet med färdtjänst är att man måste planera i god tid om man ska åka. Mitt på dagen kan man ringa om akutresor, men annars är det svårt.

Synpunkter kopplat till biltrafik

- Det är inte enkelt att betala när man ska parkera bilen. Det står en text men jag upplever att inte ens att de som är yngre klarar att parkera.

- Det är svårt att parkera vid Zätagränd, skulle vara bra med parkeringsplats där. Det blir svårt när man ska hjälpa någon uppe i Zätagränd men man kan inte lämna bilen nere så länge.
- Det har blivit svårare att hitta handikapparkeringar. Det verkar ha blivit färre av dem. På vissa parkeringsplatser ställs containrar när ett bygge pågår i närheten.
- Det är svårt med parkering i centrala stan. Besökare kan få snurra runt länge. Det är även svårt med betalssystemen, skulle behöva vara mycket bättre information på tavlorna. Det finns inget ljus vid skyltarna när det är mörkt. Det enklaste vore att bara kunna sticka in ett betalkort och inte behöva tänka på när det tar slut. Tycker det skulle vara så istället. Skulle vilja att det fanns enklare system.

3.3 Bostäder

Hur kan bostäder förbättras för medborgare 65+ i Östersunds kommun?

Samtliga deltagare som var med vid medborgardialogen trivdes i sitt nuvarande boende i centrala Östersund. De har närhet till grönområden och promenadstråk. De som bor i Karlslund tycker att de har fina omgivningar med olika typer av boendeformer såsom flerfamiljshus, villor och hyreshus.

Några förbättringsområden som tas upp kopplat till bostäder är att det behöver vara tillgängliga bostäder och att det bör byggas bostäder med rimliga priser/hyror. De som bor i Kvarteret Solberg önskar att det ska genomföras säkerhetsförebyggande åtgärder i anslutning till den fastigheten. Några deltagare lämnar även synpunkter kring renoveringar som medför starkt ökade hyreskostnader. Fler seniorboenden och särskilda boenden i centrala stan efterfrågas.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till bostäder.

Säkerställa tillgängliga bostäder

- Medborgarna tycker att fastighetsägarna ska installera hissar i hus som saknar hiss. Det möjliggör att hyresgästerna kan bo kvar.
- Kommunen bör diskutera med hyresvärdar om att installera hiss i befintliga hus.

Erbjuda lägenheter med rimliga hyror

- Hyror i seniorbostäder och bonusboende är alltför höga idag. Många kvinnor med låga pensioner har inte råd att hyra en sån bostad.
- Vid ny- och ombyggnad ska det inte byggas så exklusivt att det blir så dyra hyror.

Förbättra säkerheten inomhus och utomhus i Kvarteret Solberg

- Medborgare tycker att säkerheten i lägenheterna bonusboende kan förbättras. För att öka säkerheten i boendet tycker medborgare att handtag i bad och dusch ska vara standard. Det saknas i dag på Kvarteret Solberg. Likaså bör det finnas spisvakt i alla lägenheter. Trösklar ska tas bort. Detta får hyresgästen själv kosta på.
- Portarna på Solberg behöver ses över. De går inte igen så lätt och därför står de öppna titt som tätt. Känns otryggt.
- Portarna på Solbergs fastighet som är ut mot gatan är låsta och hyresgästerna har en tagg som de låser upp dem med. Det är bra men när det kommer gäster till en boende måste hyresgästen gå ner till porten och öppna. Det behöver åtgärdas för att underlätta för de boende. Genom att installera porttelefoner kan en boende på Solberg öppna porten och släppa in ett besök.

Synpunkter/önskemål kopplat till särskilda boenden och seniorboenden

- När nya boenden planeras och byggs vill medborgarna att det ska finnas mer centrala lägen.
- Medborgare önskar att vid nybyggnad av boenden (seniorboenden) bör där finnas en mötesplats med olika aktiviteter, restaurang att gå och äta på och gemensamma ytor för sociala kontakter och gärna intill där barn vistas (förskolor). De önskar också att det planeras två toaletter - ett badrum och en liten gästtoalett i lägenheten. Gärna stora balkonger. Planera för att ha små odlingslotter intill ett boende och mera träd och grönska.
- Medborgare vill att informationen förbättras om vad som finns i kommunen kring seniorboende och vilka hyresvärdar det är och vart man vänder sig med en ansökan.
- Medborgarna tycker att ett ytterligare särskilt boende bör byggas i centrala stan.
- Om en medborgare behöver ett särskilt boende vill man inte bara bo med demenssjuka personer. Det bör vara någon form av inriktning anser medborgare.
- Medborgare anser att det är för höga kostnader för hyra, mat och omvårdnad för en person som flyttar till särskilt boende. Särskilt om det är ett par makar och om de har t.ex. en sommarstuga.

Övriga synpunkter kopplat till bostäder

- Idag har hyresvärdarna krav på sig att göra stora renoveringar vid ett och samma tillfälle vilket innebär skyhöga hyreshöjningar för hyresgästerna. Då måste de flytta som inte har råd att bo kvar. Kommunen bör ta en diskussion med samtliga stora hyresvärdar i kommunen för att eliminera att hyresgästerna får höga hyreshöjningar och tvingas flytta på grund av att de inte har råd att bo kvar.
- När hyresvärdar renoverar sina hyresrätter stiger hyran med 50 - 70%. Det ska vara enklare att få ytskikt uppfräschade utan att hyran stiger i höjden.
- När man renoverar det befintliga bostadsbeståndet behöver inte lägenheterna bli så flotta. Det höjer hyran mycket.
- I en del av Östersundshems fastighetsbestånd behöver man byta ytterdörrarna till lägenheterna. Det är mycket lyhört.
- Informationen behöver förbättras om hur man kan enkelt ansöka om bostadstillägg via Pensionsmyndigheten samt förbättra servicen så att pensionärer kan få rådgivning och hjälp kring bostäder och flytt.

3.4 Social gemenskap och delaktighet

Hur kan social gemenskap för medborgare 65+ förbättras i Östersunds kommun?

Många av deltagarna vid dialogen berättar att de deltar i olika sociala aktiviteter, antingen på kommunens mötesplatser eller via föreningslivet.

Några förbättringsområden som tas upp kopplat till social gemenskap är att förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns, att ordna fler/andra aktiviteter samt tillhandahålla fler lokaler för aktiviteter.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social gemenskap.

Förbättra informationen om de mötesplatser och aktiviteter som finns

- Det går att leva ett aktivt socialt liv i Östersund, det finns mycket aktiviteter. Men det gäller att få reda på dem. Jag läser tidningen vad som händer.
- När man nyligen har blivit ensam så är det svårt att veta var man ska vända sig för att kunna vara aktiv. Var ska man vända sig?
- Det fattas information om olika aktiviteter.
- Det är svårt när man är mittemellan - inte för gammal, men över 65 år. Jag är pigg men inte ung. Där saknas det information och aktivitet.
- Det borde finnas något som heter ”Händer i veckan Östersunds kommun” som man kan söka fram via google. Kan vara som en digital anslagstavla så man får reda på olika aktiviteter som kommer.
- Skulle kunna berätta om aktiviteter via Radio Jämtland. En informationstimme. Hade en evenemangspunkt i radio förut.
- Vissa dagar är det lite gympa på mötesplatser, det tycker jag är bra. Men hur får man reda på det?
- Jag har inte Facebook så jag vill inte få information den vägen om vad som händer.

Ordna fler/andra aktiviteter

- Jag skulle vilja gå på opera, har sett andra städer har det. Kultur är viktigt!
- Har tidigare ordnat matlagningskurser för singlar, det var bra.
- Saknar bokcirklar, det skulle vara kul.
- Det finns för lite bouleanor på vintern, det är alltid fullt.
- När det gäller rörelse så vill vi träna i grupp och träffa andra.
- Gymnastikgrupper för äldre saknas.
- Det är borde finnas fler aktiviteter på kvällstid för pensionärer!

- Jag (är rörelsehindrad) tycker det är svårt att vara ute i naturen, skulle önska gemenskap att ta sig ut.
- Sittgymna har jag gått på, jag vill gå på det. Men det har varit av olika kvalitet. Jag vill att det framförs att det är olika kvalitet på sittgymnan på Mötesplats Prästgatan 58.
- Jag skulle inte vilja gå på ett vanligt gym. Men jag skulle vilja se lite övningar för hur jag tränar balansen. Jag skulle kunna tänka mig att börja på Sittgymnan.
- Musik är en bra gemenskap!
- Vill gärna ha en boulebana här på Prästgatan 58.
- Aktiviteterna som erbjuds av kommunen och andra borde inte bara vara riktade till äldre. Vi vill umgås med alla åldrar tillsammans.

Tillhandahålla fler lokaler för aktiviteter

- Om man ska främja föreningar så måste det finnas billiga och bra lokaler att vara i. Vi kan ibland hyra lokaler av bostadsrättsföreningar för en billigare peng. Men vi behöver fler lokaler!
- Vi är en stor förening som har svårt att hitta lokaler att låna. Vart finns lokalerna att hyra? Parkering nära till lokalerna är viktiga.
- Det byggs cykelvägar men vi (pensionärer) kan inte hitta lokaler (till våra evenemang). Vi behandlas inte lika i samhället.
- Jag har tidigare gillat att dansa (pensionärsdanser på Folkets Hus). Det kostar 120 kronor att gå in. Men nu kostar det 10 000 kr att hyra lokalen. På en söndagskväll borde kommunen kunna göra hyror gratis eftersom lokalen står tom. Dansen borde vara gratis! Dansen fyller en viktig funktion både för hälsan och det sociala. Det är katastrof att vi inte kan anordna danser på grund av att lokalhyran är för dyr! Vissa har inte råd att gå på dansen som det är nu (med entrépriset).
- Motionsdanser på Folkets Hus som PRO arrangerar är mycket bra. Men det är för dyra hyror, det går inte att arrangera danser med en så dyr hyra.
- Skulle kommunen kunna göra något för att vi ska kunna nyttja lokalen (på Folkets Hus) utan så dyr hyra? Det är viktigt för gemenskapen med dansen. Salen står tom men vi får inte vara där.
- Underlätta tillgången till lokaler! Vi är ett band som sedan år 2009 har ordnat spelningar på Folkets Hus, utan att ta ut någon ersättning utan bara för att det är roligt. Men nu vill de som övertagit lokalerna ha 10 000 kronor i hyra, vilket skulle innebära att vi skulle bli tvungna att ta ut en entréavgift som många pensionärer inte skulle ha råd att betala. Försöker hitta en alternativ lokal som är tillräckligt stor, men det är svårt. Det känns jättekonstigt att Folkets Hus inte längre är till för medborgarna.
- Det ska vara tydligt utrustade lokaler när man hyr dem, vad om ingår etc.

Exempel på befintliga aktiviteter som deltagarna ägnar sig åt

- Det är bra att bo nära mötesplatsen.
- Tillgången till utegym är bra.
- Jag sjunger i kör, en kör för 65 år och äldre. Det är en otrolig gemenskap. Vi håller konserter. Det är kö för att komma och sjunga hos oss.
- Jag spelar boule på sommaren.
- Jag går på Friskis och det är väldigt bra.
- Jag går på seniorzumba, det är kul.
- Jag tränar vattengymna på Remonthagen. Det är en bra träning och gemenskap.
- Afterwork för oss som inte jobbar längre är bra. Jamtli ordnar det. Det är fantastiskt!
- Kyrkan erbjuder mycket, det är bra.
- Jag tycker det är bra med teatern, det finns många föreställningar.
- Seniorbio är bra. Men det är dagtid. Skulle även finnas visningar med lika villkor på kvällen.
- Vi har en vandringgrupp via PRO som har varit ute på resor. Vi bjuder in andra föreningar.
- PRO-föreningen Leva livet har en annan inriktning. Vi vill göra andra saker idag än förr. Vi är mer aktiva. Vi vill åka ut på aktiviteter, inte sitta inne och dricka kaffe.

Exempel på hur deltagarna får information om aktiviteter i nuläget

- Kommunen har varit duktig på att marknadsföra mötesplatserna.
- Vi läser tidningar och där kan vi se vad som händer.
- Jag har Facebook och får all min information om olika aktiviteter där.
- Vi tipsar varandra om aktiviteter.
- Jag använder Facebook för att få och ge information om vad som händer
- Det går att få information via föreningar.

Övriga synpunkter kopplat till social gemenskap

- Allt är så nytt sedan pandemin.
- Det har varit jobbigt med pandemin. Har varit isolerad länge.
- Jag har tidigare inte tänkt på min ålder men nu när pandemin började så har jag känt mig mindre värd. Jag har bara fått sitta inne, isolerad. Vi kan inte behandlas lika som grupp (äldre)
- Det måste bli en annan syn på äldre! Vi har lika värde som andra och rätt till att utöva våra aktiviteter.
- Vi har inte varit på mötesplatsen tidigare.
- Mötesplatserna är jättebra men det är för korta öppettider. Det stänger 16, vilket är för tidigt om vi ska komma in som förening. Det blir då krångligt om man ska vara kvar efter 16.

- Vi har inte använt utegymmen.
- Jag saknar ett Senioruniversitet, som ordnar föreläsningar, resor etc.
- Kanske vore det bra om det arrangerades gemensamma resor (är dyrt att köpa själv). Är man ensamstående så vore det bra.
- Det hänger mycket på en själv att man har saker att göra.
- Det är lättare att vara social när man lever i en relation.
- Saknar bassängträning om man inte är med i en förening.
- Jag har idag kontakter via PRO-föreningen och tycker det är bra. Men ordet PRO kan uppfattas som tråkigt för många. Det är svårt att få in de yngre pensionärerna som är aktiva i PRO.
- Vad gör de av Verket nu för tiden? Tidigare var det bra med mat och bra dansgolv. Det saknas dansen som var där.
- För att motverka ensamhet skulle kommunen kunna erbjuda någon form av uppsökande verksamhet (hembesök) riktad till vissa riskgrupper. Måste isåfall vara personen själv som hör av sig om att de vill ha ett hembesök, för det kan vara svårt att veta vilka som känner sig ensamma. Det finns många arbetslösa och ungdomar som skulle kunna göra sådana besök då de också skulle må bättre av att känna att de hjälper en medmänniska.

3.5 Social tillhörighet (icke-diskriminering) och medborgarinflytande

Hur kan Östersunds kommun motverka diskriminering av medborgare 65+? Hur kan Östersunds kommun öka medborgarinflytandet för medborgare 65+?

Deltagarna upplever åldersdiskriminering och möjligheter till inflytande på olika sätt. Flera uttrycker att de inte känner sig åldersdiskriminerade. De former av diskriminering som framför allt lyftes upp är digital diskriminering (att man inte får tillgång till information och tycker det är svårt att hantera den nya tekniken) och att man behöver förbättra tillgängligheten för personer med olika funktionsnedsättningar.

När det gäller medborgarinflytande så önskar några av deltagarna att kommunen ska öka möjligheterna till inflytande på olika sätt.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till social tillhörighet och medborgarinflytande.

Motverka digital diskriminering

- Känner sig åldersdiskriminerad pga. det digitala samhället, att man inte kan hänga med.
- Information – hur ska vi nås av vad vi kan få hjälp med när vi inte är digitala? Viktigt att erbjuda information till alla.
- Det är krångligt, svårt att läsa tidtabell när det endast finns digitalt.
- Utvidga RUT-avdraget så att man kan få digital hjälp i hemmet

Kommentar från politiker:

Det finns en sårbarhet i och med digitaliseringen

Förbättra tillgängligheten för personer med funktionsnedsättningar

- Svårt med tillgänglighet, t.ex. i affärer och om man har rullator eller är rullstolsburen.
- Minnesgårde är en sådan fin och central badplats för dem som ej har bil och kan ta sig utanför stan. De har gjort så fint där med campingbord och bra med toaletter, men kan de röja upp all sly och små träd som finns där så fler kan få tillgång till det?
- Det blir en typ av diskriminering när vi inte vågar oss ut pga. halka och snöröjning. Tycker att det ska ges bidrag till broddar så att man kan ta sig ut.

Utveckla möjligheter till inflytande

- Öka inflytandet. Kanske kan man starta ett medborgarråd där man får vara med och höra vad som händer samt som kan påverka innan saker förändras.
- Tack vare medborgardialogerna får vi vara mer delaktiga
- Om man vill vara med i en förening kan man öka sitt inflytande via föreningen.
- Verkställandet av enkäterna? Vi får vara med och påverka och göra vår röst hörd, men vad händer sedan?

Övriga synpunkter kopplat till diskriminering och medborgarinflytande

- Flera medborgare säger att de inte känner att de är åldersdiskriminerade
- Man vill att pensionärer ska få åka buss gratis (tycker det är diskriminerande att andra grupper får åka gratis).
- Kommunens Kundcenter fyller en god funktion när det gäller att få information.
- Kundcenter på kommunen fungerar så fint, man blir slussad dit där man hör hemma.
- Arrangemanget på Prästgatan 58 vid Internationella äldredagen var bra ordnat och man fick bra information.

Kommentar från politiker:

De äldre är inte en homogen massa, det är så viktigt att vi har med oss det.

3.6 Samhällsstöd och service (omfattar både kommunens insatser och tillgång till övrig samhällsservice som affärer, bibliotek, hälsocentral etc.)

Hur kan samhällsstöd och service förbättras i Östersunds kommun?

De deltagare som bor i centrala Östersund tycker generellt sett att de har nära till dagligvaror och affärer. I övrigt har de mycket olika synpunkter när det gäller olika former av samhällsstöd.

Ett förbättringsområde som flera deltagare lyfter är svårigheter som uppstått som följd av digitaliseringen. Många tycker också att bankerna generellt sett numera erbjuder mycket dålig service.

När det gäller kommunala insatser var det många av deltagarna vid dialogen som inte har några sådana insatser. Medborgare som använt Fixartjänst är mycket nöjda med den servicen.

Nedan redovisas de synpunkter som lämnats kopplat till samhällsstöd och service.

Synpunkter kopplat till digitaliseringen

- Flera av medborgarna upplever att det går för snabbt med det digitala. Man vill kunna ha kontanter och betala med kontanter.
- Kontakten med myndigheter har blivit svår. Man får vänta i köer och trycka på många knappar innan man kommer fram.
- Det är svårt att hitta information om bussresor nu när det bara går att få information via hemsidor och appar.
- Har svårt att läsa SMS. Måste även be apotekaren att läsa texten på medicinen, då det inte går att läsa ens med förstoringsglas.
- Texten blir bara mindre och mindre.

Synpunkter på dagligvaruhandel/affärer

- Affärer finns nära och de fungerar bra. Inga upplevda svårigheter.
- Det har varit jättebra under pandemin när affärer kunde packa och leverera varor.
- Saknar Hemköp som tidigare fanns i centrum.
- De som bor i Remonthagen har långt till mataffären, det finns ingen mataffär i närområdet.
- Önskar att det fanns hjälp för bara bära upp maten till andra våningen där jag bor. Vill helst inte flytta enbart pga. detta. Tycker om att gå till samma affär som jag alltid har gjort och att handla maten själv.

- Jag är missnöjd med plockavgiften för matvarorna när man beställer hemkörning.
- Hemkörningsavgiften för mat från mataffärer är mycket pengar för pensionärer. Bergs kommun ger bidrag för hemtransport och varor hemma (alltså företaget får bidrag från kommunen för att köra hem matvaror till äldre). Kommunen skulle kunna ha en bil för att köra hem varor till pensionärer som behöver det. Det kan vara en pensionärstjänst.

Kommentar från politiker:

Erbjudandet i Bergs kommun gällde bara under pandemin.

Synpunkter på biblioteket

- Tycker att det var bra när man kunde åka till biblioteket för att få hjälp med datorn (IT-guide). Tycker att det var en bra service och undrar om den finns kvar?
- Önskar att biblioteket skulle ha en större hiss så att det skulle gå att ta sig upp med elskotern till andra våningen. Kommer in med rullatorn i hissen, men inte med elskotern som jag oftast använder.
- Biblioteket skulle kunna ha en rullator som man kan låna för den som kommer med elskoter och vill ta sig upp i andra våningen.

Synpunkter på Posten

- Det är svårt att veta vart ett beställt paket ska hamna: "man måste åka över hela stan för att hämta paket".
- Det är svårt att hitta parkering när man ska hämta paket på bokhandeln vid Stortorget.

Synpunkter på banker

- Flera deltagare i en grupp säger att de sällan är på banken. Man upplever inte att man får något stöd av banken.
- Vi är nästan aldrig på banken, det är inte så roligt. De vill inte få in folk på banken, allt ska göras digitalt.
- Banken är nästa obefintlig, man kan inte ha någon personlig kontakt längre. Man ska stå där och berätta framför alla vad man har för ärende, vilket känns obehagligt när man har en penningfråga. Upplever att de som arbetar på banken är otrevliga.
- Banken är inget man vill prata om. Man måste beställa tid för att komma in där och det blir krångligt.
- Tycker inte om att hämta ut pengar från utomhusbankomater, då man inte vet vem som kommer efter. Tycker inte att det är bra att man tagit bort uttagsautomater inomhus.
- En medborgare frågar om kommunen är med i polisens arbete för att höja kunskapen bland äldre så att de inte råkar ut för bedrägerier? Hen föreslår

att kommunen ska skriva mer om det och kanske även ge tips om vad man kan göra för att undvika att råka ut för rån och bedrägerier (t.ex. att tänka på att ha väskan nära kroppen när man går utomhus).

Synpunkter på hälsocentraler

- Flera medborgare tycker att hälsocentralen fungerar bra, man är relativt nöjda.
- En medborgare tycker att det skulle vara en dröm att ha husläkare på det sätt som man hade förr (att det ska vara samma läkare varje gång). I övrigt är hen nöjd med sin hälsocentral – Ripan.
- Det har varit svårt att komma fram till Ripan.
- Jag visste inte att det gick att byta hälsocentral (ville följa med sin gamla läkare när den flyttade till en ny hälsocentral). Det är svårt att hitta information om vilken läkare som arbetar var.
- Det är inte lätt att boka läkare. Skulle vara bra om det var mer lättillgängligt.

Synpunkter på kommunala insatser

- Deltagare i flera grupper vid dialogen har inga kommunala insatser av kommunen.
- En medborgare som har hemtjänst tycker att det är obehagligt att veta att när hen trycker på trygghetslarmet går det till Malmö och att det sedan tar dem 10 minuter att förstå var i landet man befinner sig och var de ska skicka hjälp. Det är obehagligt när man behöver hjälp att veta att det kanske kommer ta tid tills man får hjälp.
- En medborgare tycker att det skulle vara bra om man skulle kunna beställa mat varannan vecka från Matgubben i stället för hela veckan. Det kan vara lite trångt att köra med elskotern i mataffären, men hen väljer ändå att oftast handla själv.
- En medborgare säger att hen saknar en privat firma för hemtjänst i stan.
- De flesta deltagarna vid dialogen känner inte till kommunens tjänster Fixartjänst respektive Digital hemguide. De deltagare som använder Fixartjänst tycker dock att det fungerar jättebra och att det är ett billigt (80 kronor per påbörjad timme). En medborgare tycker att Fixartjänst är en jättebra hjälp, men föreslår att man skulle kunna vidareutveckla den till att t.ex. omfatta ännu fler saker som kan vara bra för äldre att få hjälp med.

Övriga synpunkter kopplat till samhällsstöd och service

- Flera medborgare tycker att hur de upplever Samhällsstöd och service stämmer väl med resultaten av enkäten (att man har nära till affärer och service).
- Kommunen borde informera mer om pensionärsrabatter som finns vid olika ställen i Östersund, exempelvis på kommunens webbsida. Hen upplever att många inte vet om att det finns pensionärsrabatter att få på lite olika ställen.

- Handikapptoaletterna på Folkets Hus behöver förbättras (det gick inte att få in en handikappad person på handikapptoaletten i Folkets Hus).
- Det borde vara mer tillgängligt med avfallspåsar (kompost). Det borde finnas på Prästgatan 58 (och andra mötesplatser)
- Det vore bra med varmbad för alla – att man inte behöver ha remiss för att få en plats.